

PRZEWODNICZĄCY RADY DISCYPLINY
Automatyka, Elektronika i Elektrotechnika

Szeląg
prof. dr hab. inż. Wojciech Szeląg

prof. dr hab. inż. Andrzej Materka
Politechnika Łódzka
Instytut Elektroniki

Łódź, 27 czerwca 2022 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej

opracowana na zlecenie Przewodniczącego Rady Dyscypliny Automatyka, Elektronika
i Elektrotechnika Politechniki Poznańskiej

Tytuł rozprawy: Automatic parameterization of human retina image
Autor rozprawy: mgr inż. Agnieszka Stankiewicz
Promotor: prof. dr hab. inż. Adam Dąbrowski
Promotor pomocniczy: dr inż. Tomasz Marciniak
Dyscyplina: automatyka i robotyka

Przedmiotem pracy jest poszukiwanie skutecznych metod automatycznego przetwarzania i parametryzacji obrazów optycznej tomografii koherencyjnej (*ang. optical coherence tomography, OCT*) siatkówki oka ludzkiego. Przeznaczeniem komputerowej analizy obrazów z użyciem tych metod jest wspomaganie rozpoznania i leczenia schorzeń oka. Informacje wydobyte z obrazów za ich pomocą mogą pomóc w zredukowaniu wpływu czynników subiektywnych w diagnozie medycznej i zwiększeniu jej trafności. Rozpatrywane schorzenia objawiają się zmianami w strukturze geometrycznej obszaru przejściowego między siatkówką a ciałem szklanym i zmianami w siatkówce. Estymacja parametrów geometrycznych tej struktury jest w ujęciu Autorki poprzedzona wydzieleniem obszarów obrazu reprezentujących struktury anatomiczne istotne w ocenie stanu oka, czyli segmentacją. Ważnym założeniem jest występowanie zakłóceń losowych i innych nieidealności, które mają wpływ na dokładność segmentacji. Redukcja wpływu tych czynników lub ich eliminacja zostały w związku z tym uznane za niezbędny etap przetwarzania obrazu, poprzedzający segmentację. We wprowadzeniu Autorka zwięźle charakteryzuje istniejące metody automatycznej analizy obrazów siatkówki i ich niedoskonałości.

Cele i tezę rozprawy przedstawiono w rozdziale 1.4 na str. 7. Autorka twierdzi, że dokładną segmentację obrazu 3D OCT i parametryzację odwzorowanych w nim zmian chorobowych można uzyskać za pomocą właściwego doboru metod poprawy jakości obrazu, precyzyjnych algorytmów segmentacji obszaru przedsiatkówkowego oraz technik automatycznej parametryzacji interfejsu szklankowo-siatkówkowego.

Problem naukowy oraz praktyczne korzyści jego pomyślnego rozwiązania zostały jasno przedstawione w rozdziale 1. Nie ma wątpliwości, że projekt doktorski został ukierunkowany na rozwiązanie istotnego problemu naukowego, mające znaczenie praktyczne w ochronie zdrowia i badaniach naukowych w dziedzinie medycyny. Celem tego projektu jest twórcze

udoskonalenie dobrze sprawdzonego schematu automatycznej analizy obrazów siatkówki przedstawionego na str. 5. Teza rozprawy jest sformułowana klarownie, choć przypuszczam że termin „precise [...] algorithms” ma charakter potoczny. Przeciwnieństwo takich, algorytmy nieprecyzyjne, byłyby po prostu błędne. Być może zamierzeniem było odwołanie do algorytmów dokładnej (i także precyzyjnej) segmentacji obrazów.

Praca ma charakter teoretyczno-doświadczalny. Obejmuje wprowadzenie, krytyczny przegląd stanu wiedzy, sformułowanie hipotez dotyczących możliwości udoskonalenia istniejących metod analizy obrazów OCT siatkówki, propozycję własnych rozwiązań, opracowanie stosownych algorytmów i programów komputerowych, zaplanowanie i przeprowadzenie eksperymentów, analizę i dyskusję wyników. Projekt został zrealizowany we współpracy z lekarzami – okulistami z Uniwersytetu Medycznego (UM) w Poznaniu. Opracowane rozwiązania zostały przetestowane z wykorzystaniem bazy obrazów OCT. Autorka zaprojektowała interfejs użytkownika wyspecjalizowanego programu komputerowego *OCTAnnotate*, w którym zaimplementowano opracowane przez nią metody analizy oraz schematy wizualizacji wyników, usprawniające pracę medyków. Treść rozprawy podzielono na 6 rozdziałów, logicznie odpowiadających kolejnym etapom przeprowadzonych badań, wykaz literatury, a także spisy rysunków i tabel, wykaz skrótów oraz dwa dodatki.

Wprowadzenie do tematyki rozprawy i analiza stanu wiedzy zostały opracowane na podstawie literatury, głównie publikacji anglojęzycznych ostatnich dziesięcioleci. Całkowita liczba cytowanych źródeł jest znaczna – wynosi 283. Autorka ze swobodą i wnikliwością korzysta z zawartych w nich informacji. Przegląd literatury jest krytyczny i szczegółowy, zarówno w zakresie podstaw teoretycznych jak i efektów automatycznej analizy obrazów znanymi metodami. Dobór źródeł oraz przeprowadzona przez mgr Stankiewicz dyskusja ich zawartości świadczą o tym, że posiada ona wiedzę niezbędną do prowadzenia badań naukowych mieszczących się w zakresie dyscypliny automatyka i robotyka, a także pokrewnej dyscypliny inżynieria biomedyczna.

W celu udowodnienia słuszności tez zaplanowano eksperymenty i przeprowadzono analizę wyników komputerowego przetwarzania cyfrowych obrazów OCT. W rezultacie współpracy z zespołem UM w Poznaniu Autorka zbudowała bazę danych – obrazów OCT zarejestrowanych dla 46 pacjentów kliniki z rozpoznaniem tzw. trakcji szklisto-plamkowej (*ang. vitreomacular traction, VMT*) oraz 66 ochotników zdrowych. Stan oczu wybranych pacjentów był monitorowany przez 4 lata. Po wstępnej analizie wydzielono trzy liczne zbiory obrazów – dla osób zdrowych, z rozpoznaniem VMT i VMA (*ang. vitreomacular adhesion*). Trzech okulistów dokonało manualnej segmentacji wybranych obrazów korzystając z autorskiego programu *OCTAnnotate*. Wyniki tej segmentacji pozwoliły zdefiniować zbiór odniesienia, do porównań z wynikami analizy automatycznej za pomocą opracowanych metod.

Rozwinięcie metod i narzędzi analizy obrazów OCT w rozdziale 2 zawiera informacje o budowie oka, technice optycznej tomografii koherencyjnej i własnościach obrazów OCT, a także charakterystykę znanych metod segmentacji takich obrazów. Kolejne dwa rozdziały to drobiazgowo, wnikliwie studia metod redukcji zakłóceń szumowych oraz segmentacji

z wykorzystaniem głębokiego uczenia jako skutecznej alternatywy dla metody znajdowania najkrótszej ścieżki w grafie obrazu. Autorka bada dokładność licznych wariantów rozpatrywanych metod oraz poszukuje sposobów ich uodpornienia na pozostałości zakłóceń oraz lokalne zmiany kontrastu obrazu. Rozdział 5 to opis wysoce kompetentnego wykorzystania opracowanych metod do budowy narzędzia wspomagającego proces badania stanu oka potrzebny do rozpoznania VMT/VMA. Oryginalne propozycje parametrów charakteryzujących strukturę siatkówki zostały szczegółowo uzasadnione, a ich skuteczność udokumentowana wynikami analizy statystycznej oraz przekonującymi barwnymi wykresami.

Przeprowadzony dowód słuszności hipotezy naukowej jest obszerny, drobiazgowy i przemyślany. Wybór metod przetwarzania obrazów dla osiągnięcia celu projektu doktorskiego jest właściwy. Przyjęte założenia zostały w rozprawie uzasadnione. Praca zawiera ilościową ocenę dokładności i skuteczności proponowanych algorytmów automatycznej analizy obrazów OCT w porównaniu do metod referencyjnych. Zastosowane metody badawcze są odpowiednie w odniesieniu do podjętego zagadnienia naukowego. Przebieg licznych eksperymentów szczegółowo opisano, a wyniki zestawiono w tabelach i na wykresach.

Częściowe wyniki pracy badawczej mgr Stankiewicz zostały opublikowane w pięciu artykułach na łamach indeksowanych czasopism naukowych. Doktorantka jest pierwszym autorem trzech z nich (w *Sensors*, *Bulletin of the Polish Academy of Sciences: Technical Sciences, Metrology and Measurement Systems*). Prace te zostały również przedstawione w 18 doniesieniach na międzynarodowych konferencjach.

Struktura rozprawy jest właściwa dla opracowań naukowych. Tekst pracy nie zawiera powtórzeń. Wykresy, rysunki, tabele i wzory są czytelne. Rozprawa została zredagowana starannie i napisana niemal bezbłędnie w języku angielskim. Poniżej zamieszczam moje komentarze dotyczące treści pracy oraz uwagi odnoszące się do niektórych słów i sformułowań niedokładnie odpowiadających sytuacji, w których zostały użyte.

- 1) W nawiązaniu do treści rozprawy jej tytuł jest zbyt ogólny. Opisane badania dotyczą obrazów optycznej tomografii koherencyjnej.
- 2) Strona XI: 2.3.4→2.3.3; 2.3.5→2.3.4
- 3) Strona 2: micron→micrometer
- 4) Strona 19: to calculate the interference spectrum→to measure (acquire?) the interference spectrum.
- 5) Strona 21: Fraza „Hence ... OCT image.” nie jest zdaniem.
- 6) Strona 23: W technice przetwarzania obrazów rozdzielczość jest definiowana w dwóch znaczeniach. Są nimi:

- tzw. rozdzielczość pikselowa (wokselowa) scharakteryzowana liczbą punktów obrazu i wynikająca z odstępów próbkowania rozkładu intensywności zmierzonej lub zrekonstruowanej w polu widzenia kamery, skanera, itd.,

- zdolność rozdzielcza odnosząca się do możliwości rozróżnienia w obrazie obiektów położonych blisko siebie w obrazowanej przestrzeni.

Oba pojęcia są niezależne, choć odstęp próbkowania w urządzeniach obrazujących jest dobierany stosownie do zdolności rozdzielczej. Przy zwykle przyjmowanym założeniu liniowości układu obrazowania, zdolność rozdzielcza jest zdeterminowana jego odpowiedzią impulsową, tzw. funkcją rozmycia punktu (*ang. point-spread function, PSF*). W przypadku optycznej tomografii koherencyjnej funkcja ta jest przybliżana trójwymiarową funkcją Gaussa, o małej wartości parametru σ_z w kierunku osiowym i większych wartościach σ_x oraz σ_y w kierunkach poprzecznych [R1], [R2]. Przyjmuje się umownie że zdolność rozdzielcza w danym kierunku jest równa szerokości profilu PSF w połowie jego wysokości (*ang. full width at half maximum, FWHM*). Jeśli nie jest znana zasada doboru wartości odstepu próbkowania obrazu „analogowego” rozmytego funkcją PSF w danym systemie obrazowania, nie ma podstaw do określenia zdolności rozdzielczej.

W grucie rzeczy dokładna segmentacja warstw siatkówki wymaga dobrej rozdzielczości przestrzennej. Jak wynika z tab. 2.5, odstepy próbkowania („voxel size”) mają różne wartości w dostępnych urządzeniach komercyjnych. Bez dodatkowych informacji, znajomość rozmiarów woksela nie wystarcza do ilościowych porównań wyników segmentacji obrazów zapisanych za pomocą urządzeń OCT różnych producentów.

- 7) Strona 23 i inne: hider→hinder
- 8) Strona 42: Zdanie „A more detailed characterization of deep learning for retina layers segmentation includes Section 2.3.3.” jest przykładem składni wprowadzającej niejednoznaczność. Wynika z niego, że charakterystyka segmentacji zawiera w sobie rozdział 2.3.3. Przypuszczam, że nie taki przekaz nie był intencją Autorki. Tekst rozprawy zawiera kilka tego rodzaju zdań, w których podmiot jest zamieniony z dopełnieniem, np. „The proposed ... Figure 3.6.” na str. 68,
- 9) Strona 47, wzór (2.14): $(A(x) - M(x)) \rightarrow |A(x) - M(x)|$
- 10) Strona 53: 2.3.4→2.3.3
- 11) Strona 55: 2.3.5→2.3.4
- 12) Strona 63 i dalsze: Skrót „px” jest używany w podwójnym znaczeniu. Piksel (*ang. pixel, picture element*) jest (zwykle) prostokątnym elementem obrazu. Intensywność tego elementu jest stała na całej jego powierzchni. Jest to obiekt dwuwymiarowy. Grubość warstwy jest długością odcinka jednowymiarowego, piksel nie jest miarą tej długości. W dalszej części rozprawy (str. 156) Autorka stosuje wielkość w_z do oznaczenia długości boku woksela (*ang. voxel, volume element*) w kierunku osiowym. Ten symbol mógłby służyć jako jednostka grubości. Dodatkowo, indeks wskazywałby kierunek pomiaru.
- 13) Strona 102: Co oznacza komentarz „with the same parameters” w podpisie rys. 4.9?

- 14) Strona 105: Jakiego rodzaju operacje przetwarzania obrazów składały się na ich losowe przycinanie („random cropping”)? Czy przycięte obrazy były interpolowane i zostały przepróbkowane?
- 15) Strona 128: The author poses→The author thinks (deems?)
- 16) Strona 132: Znaczenie symboli I, N, S użytych na rys 5.2 nie zostało wyjaśnione.
- 17) Strona 159 rys. 5.25: in red→in yellow(?)

W podsumowaniu chcę podkreślić, że dysertacja doktorska mgr inż. Agnieszki Stankiewicz pozytywnie się wyróżnia na tle innych znanych mi prac. Przeprowadzone i perfekcyjnie opisane przez nią badania cechują się kompleksowością i są w sposób przemyślany ukierunkowane na skuteczne rozwiązanie problemów o dużym znaczeniu praktycznym i społecznym. Badania te zostały opublikowane w znaczących czasopismach naukowych, a tym samym poddano je dyskusji w środowisku międzynarodowych specjalistów. Całość dysertacji ma charakter monograficzny, narracja jest przejrzysta, dzieło ma walory dydaktyczne, czytałem je z dużym zainteresowaniem. Mam nadzieję, że zawarte w mojej recenzji komentarze i uwagi okażą się przydatne w kolejnych badaniach naukowych i publikacjach Autorki.

Magister inżynier Agnieszka Stankiewicz opracowała oryginalne rozwiązanie istotnego problemu naukowego w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych. Kandydatka posiada wiedzę teoretyczną i praktyczną potrzebną do prowadzenia badań naukowych w dyscyplinie automatyka i robotyka. Stwierdzam w związku z tym, że oceniana rozprawa doktorska spełnia wymagania Ustawy z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym... (Dz.U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.).

Andrzej Materka

[R1] P. H. Tomlins i inni, Measurement of Three-Dimensional Point-Spread Function in an Optical Coherence Tomography Imaging System, Proc. Of ISPEE Vol. 6847, 68472Q (2008), DOI: 10.1117/12.766576

[R2] A. Agrawal i inni, Characterizing the point spread function of retinal OCT devices with a model eye-based phantom, Biomedical Optics Express, Vol. 3, No. 5, 2012, 1116-1126